

مشکلات متداول در نوشتن و توصیه هایی برای رفع مشکلات آنها

پژوهشگر و نگارنده:

سید رحمت الله مشهدی
کارشناسی مسئول گروه های
آموزشی و پرورشی
دفتر راهنمایی تحصیلی وزارت
آموزش و پرورش

ناتوانی یادگیری در نوشتن

مشکلات نوشتن به شکل های نارسا نویسی، سرهم نویسی، بدخطی، شتابان نویسی، وارونه نویسی، جدانویسی، آینه نویسی و نظایر آن ظاهر می شود. مشکلات نوشتن امکان دارد ناشی از عدم هماهنگی چشم و دست و اختلال در جهت یابی باشد. گاهی اوقات کودکان مبتلا به ناتوانی در نوشتن قادر نیستند مداد را به درستی در دست بگیرند یا مداد را به درستی حرکت دهند. علت آن این است که این قبیل کودکان چندین مهارت پیش نیاز، مانند مهارت های حرکتی ظریف، هماهنگی چشم و دست، فشار آوردن و چرخاندن مچ دست را قبلاً کسب نکرده اند. در برخی از موارد عضلات و اعصاب انگشتان و دست کودک به قدر کافی رشد نکرده است. برای مثال، برخی از کودکان مداد را بیش از حد محکم یا شل در دست می گیرند یا گروهی از کودکان مداد را ممت می کنند. بنابراین نخستین گام برای رفع مشکلات مربوط به نوشتن، آموزش صحیح به دست گرفتن مداد است.

مشکلات متداول در نوشتن

مشکلات متداول در نوشتن به شکل های گوناگون وجود دارد:

- کچ نویسی بیش از حد: این گونه مشکلات در نوشتن ممکن است به علت بسیار نزدیک بودن بازو به بدن، بسیار محکم یا شل گرفتن مداد و دور بودن انگشتان از نوک مداد رخ دهد.
- راست نویسی بیش از حد: این قبیل مشکلات در نوشتن امکان دارد به علت بسیار دور بودن بازو از بدن، نزدیک بودن انگشتان به نوک مداد و درست نبودن وضعیت کاغذ به وجود بیاید.
- پرفشار یا کم فشار نوشتن: بر اثر فشار آوردن بیش از حد یا کمتر از حد لازم، مداد روی کاغذ یا استفاده از مداد نامناسب، این گونه مشکلات بروز می کند (مداد کوتاه یا کوچک).
- ناتوانی در نسخه برداری: نسخه برداری یا کپی کردن از شکل های هندسی و حروف، مشکل دیگری از نوشتن است. برخی از کودکان هنگام نسخه برداری، بخشی را حذف یا اضافه می کنند. گاهی اوقات شکلی را بسیار بزرگ یا کوچک می کشند. علت این است که این گونه کودکان از نظر حافظه دیداری مشکل دارند.
- وضعیت بدن و سر: وضعیت بدن به طور کلی، به ویژه وضعیت سر و دست هنگام نوشتن عامل دیگری است که در دانش آموزان با ناتوانی نوشتن، باید مورد مطالعه قرار گیرد. برای مثال بارها مشاهده شده است که این گونه دانش آموزان هنگام نوشتن طوری سرخود را پایین می آورند که سرشان را به کاغذ می چسبانند یا کاغذ را بیش از حد کج می گذارند.
- جدانویسی و سرهم نویسی: برخی از دانش آموزان، حروف و کلمه ها را با فاصله زیاد از هم و جدای نویسند. در حالی که برخی از کودکان با ناتوانی در نوشتن، حروف و کلمه ها را جابه جایی نویسند و بعضی حروف و کلمه ها را سرهم و کاملاً نزدیک به حروف و کلمه های دیگر می نویسند. که

در میان مهارت های تحصیلی پایه، نوشتن، پیچیده ترین و عالی ترین مهارت است که در دوران تحصیل آتشکار می شود. کودکی که دچار ناتوانی یادگیری در نوشتن است، در خواندن نیز مشکل دارد. نوشتن، کنش پیچیده دستگاه اعصاب مرکزی و انتقال افکار به شکل زبان نوشتاری است.

لازمه نوشتن کسب مهارت های گوناگون، به ویژه مهارت های رمزگردانی یعنی تبدیل افکار به کلمه ها و حرکات دست و سر و توانایی های رمزخوانی یعنی درک و فهم کلمه ها و علائم و معانی آن ها است. حال در این مقاله می خواهیم ناتوانی یادگیری در نوشتن، مشکلات متداول آن و توصیه هایی برای رفع مشکلات نوشتن را بیان کنیم.

با صدای بلند بخواند.
● والدین باید به طور هم زمان به مشکلات خواندن، نوشتن و حساب کردن توجه کنند و با کمک معلم، مشاور و افراد متخصص برای رفع هر یک، برنامه آموزش ترمیمی خاصی را اجرا نمایند.
● از فرزندتان بخواهید که برای نوشتن از مداد مناسب (مداد کوتاه نباشد) و کاغذ مناسب خط دار استفاده کند.
● به منظور درست به دست گرفتن مداد، از تمرین ها و بازی های آموزشی برای تقویت مهارت های حرکتی ظریف استفاده کنید.
● سعی کنید از تمرین ها و بازی های آموزشی برای تقویت درک شنیداری، تمیز شنیداری، تداعی شنیداری و حافظه شنیداری فرزندتان استفاده نمایید.

منابع:

- به پژوه، احمد (۱۳۷۷). اصول برقراری رابطه انسانی با کودک و نوجوان، تهران: نشر رویش.
- تبریسی، مصطفی (۱۳۷۶). اختلالات دیکته نویسی، تهران: انتشارات فراروان.
- داگرلی، جولی و مک شین، جان (۱۳۷۶). رویکردی شناختی به مشکلات یادگیری کودکان، ترجمه عبدالجواد احمدی و محمود رضا اسدی، تهران: انتشارات رشد.
- صفاپور، عبدالرحمان (۱۳۷۶). آموزش مهارت های زبانی، تهران: انتشارات مدرسه.
- Sabaton D.A. (1979). When a Defintion is in Trouble. Journal of pediatric psychology, 4, 221-232.
- Williams, W.V. (1988) Answers to Question About Math Anxiety-scholl science and Math matics, 88, 2, 95-104.
- Smith, C.R. (1994), Learning Disabilities. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

شدن راست دستی یا چپ دستی کودک، طرز گرفتن مداد در دست از اهمیت خاصی برخوردار است. کودک باید مداد را راحت بین انگشتان شست، اشاره و وسطی بگیرد، به گونه ای که انگشت اشاره حدود دو سانتی متر از نوک مداد فاصله داشته باشد و هنگام نوشتن بیش از حد فشار نیاورد.

● در صورت امکان می توان از معلم درخواست کرد که امتحان دانش آموزی که مشکل نوشتن دارد، به صورت شفاهی برگزار شود.
● برای تمرین در نوشتن از کلمه های ساده، عینی و آشنا استفاده کنید.
● هنگام دیکته گفتن، سعی کنید با حرکت مناسب لب ها، به کودک نشانه های بصری بدهید.
● هنگام دیکته گفتن، سعی کنید با حذف محرک های مزاحم و نامربوط در محیط خانه، دقت و توجه کودک را جلب کنید. زیرا دقت، بیش ترین تأثیر را بر یادگیری دارد.
● هنگام دیکته گفتن، سعی کنید با تلفظ درست حروف و کلمه ها و تغییر دادن در صدای خود، کشیدن درست صداها و تکرار کلمه ها و جمله ها، توجه کودک را به خود جلب کنید.
● نگاه کردن و گوش دادن، مقدمه توجه کردن است و در امر یادگیری از اهمیت خاصی برخوردار می باشد؛ لذا سعی کنید با تمرین های مناسب این گونه توانایی ها را در فرزندتان تقویت نمایید.
● در صورتی که فرزند شما می خواهد از میز و صندلی استفاده کند، به اندازه مناسب آن توجه کنید و شیوه درست نشستن را به او یاد بدهید.

● از کودک بخواهید کلمه ای را که باید بنویسد،

خواندن را مشکل می سازد. برای مثال کودک کلمه «احمد» را به صورت «اح مد» می نویسد.
۷) چپ دستی: امروزه نوشتن با دست چپ امری به هنجار و عادی است. تمام متخصصان بر این باور هستند که باید به کودک اجازه داد تا با دست برتر و هر دستی که تمایل دارد بنویسد کارهای خود را انجام دهد.
۸) بدخطی: مسئله بد خطی یا ناخوانا نویسی به صورت های گوناگون دیده می شود مانند:
الف. عدم تناسب اندازه یک حرف در کلمه ها: برای مثال کودک حرف الف را در یک کلمه کشیده و در کلمه دیگر کوتاه می نویسد.
ب. لرزش دست در نوشتن: برای مثال کودک تعداد دندان های حروف سین و شین را بیش تر یا کم تر می نویسد. هم چنین در حروف نقطه دار (مانند ب و پ) تعداد نقطه را بیش تر یا کم تر می گذارد.
ج. آیینه نویسی و وارونه نویسی: برای مثال کودک کلمه بابا را به شکل اب اب می نویسد.
اشکال های متداول در دیکته یا املا: برخی از خطاهای دانش آموزان به ویژه دانش آموزان پایه اول هنگام نوشتن دیکته به شرح زیر است:
- کم یا زیاد نوشتن نقطه و دندانه: برای مثال، در حروف «ب و پ» و «س و ش».
- کم یا زیاد نوشتن حرفی در کلمه: (مانند مدرسه به جای مدرسه و گوفت به جای گفت).
- اشتباه نوشتن حروف هم صدا: (مانند صابون به جای صابون).
- نوشتن کلمه به صورت زبان گفتاری: (مانند خاهر به جای خواهر و خاب به جای خواب).

توصیه هایی برای رفع مشکلات نوشتن

- والدین باید آگاه باشند که اکثر کودکان به طور طبیعی راست دست هستند و گروه اندکی از کودکان چپ دست آفریده شده اند. بنابراین هیچ گاه نباید کودکی را مجبور کرد به عکس عادت خودش، با دست دیگر بنویسد. بدیهی است نباید کودک چپ دست را واداشت که مداد را با دست راست بگیرد.
● نوشتن، یک مهارت است. بنابراین کسب آمادگی های لازم و انجام تمرین های کافی برای اکتساب این مهارت ضروری است (تمرین لوحه های آمادگی).
● بعد از مشخص

